SPANDAN CAREER INSTITUTE

THE WAY OF SUCCESS…

प्रश्नपुस्तिका क्र.
BOOKLET No. **CS2021**

C

Total Que.: 80
Marks : 200
Time : 2 hrs.

Mob. No. 9923262977
Date : 12/12/2021

राज्यसेवा (पूर्व) सराव परिक्षा – 2021
विषय : – (C-SAT) [333]

सूचना

१. सदर प्रश्नपुस्तिकेत ८० अनिवार्य प्रश्न आहेत. उमेदवारांनी प्रश्नांची उत्तरे लिहिण्यास सुरूवात करण्यापूर्वी या प्रश्नपुस्तिकेत सर्व प्रश्न आहेत किंवा नाहीत याची खात्री करून घ्यावी. तसेच अन्य काही दोष आढळल्यास ही प्रश्नपुस्तिका पर्यवेक्षकांकडून लगेच बदलून घ्यावी.

२. आपला परीक्षा–क्रमांक हया चौकोनांत न विसरता **काळया बॉलपेनने** लिहावा.

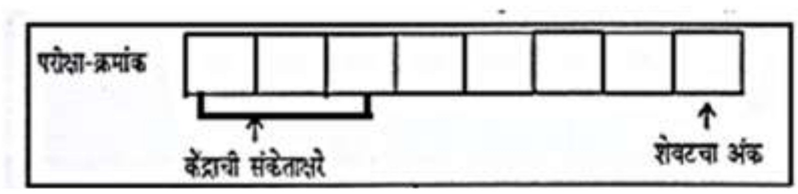

३. वर छापलेला प्रश्नपुस्तिका क्रमांक तुमच्या उत्तरपत्रिकेवर विशिष्ट जागी उत्तरपत्रिकेवरील सूचनेप्रमाणे न विसरता नमूद करावा.

४. सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत. यास्तव सर्व प्रश्नांची उत्तरे द्यावीत. घाईमुळे चुका होणार नाहीत याची दक्षता घेऊनच शक्य तितक्या वेगाने प्रश्न सोडवावेत. अशा प्रकारे प्रश्न सोडविणे **श्रेयस्कर** आहे; पण एखादा प्रश्न कठीण वाटल्यास त्यावर वेळ न घालविता पुढील प्रश्नाकडे वळावे. अशा प्रकारे शेवटच्या प्रश्नापर्यंत पोहोचल्यानंतर वेळ शिल्लक राहिल्यास कठीण म्हणून वगळलेल्या प्रश्नाकडे परतणे सोईस्कर ठरेल.

५. उत्तरपत्रिकेत एकदा नमूद केलेले उत्तर खोडता येणार नाही. नमूद केलेले उत्तर खोडून नव्याने उत्तर दिल्यास ते तपासले जाणार नाही.

६. प्रस्तुत परीक्षेच्या उत्तरपत्रिकांचे मूल्यांकन करताना उमेदवाराच्या उत्तरपत्रिकेतील योग्य उत्तरांनाच गुण दिले जातील. तसेच "उमेदवाराने वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी स्वरूपाच्या प्रश्नांची दिलेल्या चार उत्तरापैकी सर्वात योग्य उत्तरेच उत्तरपत्रिकेत नमूद करावीत. अन्यथा त्यांच्या उत्तरपत्रिकेत सोडविलेल्या **प्रत्येक चुकीच्या उत्तरांसाठी एक तृतीयांश गुण वजा करण्यात येतील**.''

खाली दिलेले परिच्छेद वाचा आणि प्रत्येक परिच्छेदावर आधारित विचारलेल्या प्रश्नांची उत्तरे नमूद करा. या प्रश्नांची उत्तरे परिच्छेदावर आधारित असली पाहिजेत.

प्र. क्रमांक १ ते ५: खालील उतारा वाचून त्यावरील प्रश्नांची योग्य उत्तरे द्या.

एकोणिसाव्या शतकातील चळवळी, समस्या व त्या संबंधीचे एकंदर वाङ्मय 'ब्राम्हणी' आहे अशी टीका अनेक वेळा केली जाते. बहुजन समाज, मागासलेल्या जाती–जमाती यासंबंधी फारसे लिहिले गेलेले नाही. महात्मा फुले व त्यांची सत्यशोधक चळवळ ब्राम्हणेतर समाजाचा अभ्यास करण्यासाठी मार्गदर्शक ठरत असली, तरी एकूण ब्राम्हणेतरांविषयी लिखित माहिती, नोंदी फार कमी आहेत. ब्राम्हणेत्तर समाजात स्त्रिता आणि तळागाळाचे अस्पृश्य यांच्या व्यथा– वेदना, त्यांच्या आशा–आकांशा याविषयी तर माहितीच मिळत नाही. गेल्या काही वर्षात बंगालमध्ये उद्यास आलेल्या 'सबाल्टर्न स्टडीज' च्या माध्यमातून हया दबल्या गेलेल्या, दुर्लक्षित समाजघटकांचा शोध सुरू झाला आहे. मुंबईत स.ग. मालशे हया ख्यातकीर्त संशोधकांना ताराबाई शिंदे यांच्याविषयी अचानक माहिती मिळाली ती त्यांना पुस्तकरूपाने प्रसिद्ध केली आहे. ताराबाई शिंदे या मराठा मुंबई पुण्यापासून दूर असलेल्या बुलढाण्यासारख्या दूरच्या एका गावात वाढलेल्या त्यांच्या सुदैवाने शिक्षणाच्या सोयी त्यांना उपलब्ध झाल्यामुळे त्यांच्या जाणिवेच्या व ज्ञानाच्या कक्षा रूंदावल्या. फुल्यांच्या सत्यशोधक चळवळीचेही संस्कार त्यांच्यावर झालेले होते. ताराबाईचा काळ इ. स. १८४० ते १९१० असा मानला जातो. या काळात स्त्रीशिक्षण फारसे लोकप्रिय नव्हते. पण घरंदाज कुटुंबात झालेला जन्म व पुन्हा चार भावांमध्ये एकच बहीण होण्याचे सुदैव लाभल्यामुळे त्यांना कामचलाऊ स्वरूपाचे शिक्षण मिळाले होते. स्वभाव चौकस असल्यामुळे पुराणे व धार्मिक पुस्तकांबरोबर इतरही पुस्तके व वृत्तपत्रे त्यांनी वाचली, या वाचनामुळे त्यांना जीवनाकडे–विशेषत: सामाजिक परिस्थितीकडे पाहण्याची एक वेगळी दृष्टी प्राप्त झालेली होती. त्या काळात खानदानी कुळात जन्मलेल्या मराठा स्त्रिया समाजात फारशा मिसळत नसत. त्यांना मर्यादित स्वरूपाची पडदा पद्धती पाळावी लागत असे. ताराबाईंना दुर्देवाने मूलबाळ नव्हते. त्यांना वाचनाची हौस दांडगी होती. रमाबाई रानडे किंवा पंडिता रमाबाईंसारख्या त्या कोणत्याही चळवळीत नव्हत्या. कोणत्याही संघटनेशी त्यांचा फारसा संबंध आला नाही. भरपूर वेळ उपलब्ध असल्यामुळे व घरातील वातावरणामुळे धिटाईने व मोकळेपणाने त्या काही लिहू शकल्या. संसारातही त्यांचे मन रमले नव्हते. घरजावई असलेला त्यांचा नवरा फारसा कर्तबगार नव्हता. त्यामुळे लेखन–वाचन हाच त्यांच्या जीवनाचा आधार बनला असावा.

१. ताराबाई शिंदे यांचा विशेष स्वभाव गुण कोणता?

(१) फटकळ (२) तुडतुडया (३) चौकस (४) तुसडा

२. इ.स. १८४० ते १९१० या काळात कोणती गोष्ट लोकप्रिय नव्हती?

(१) प्रौढशिक्षण (२) क्रीडा शिक्षण (३) स्त्री शिक्षण (४) पुरूष शिक्षण

३. तत्कालीन समाजात कोणत्या खानदानी कुळातील स्त्रिया मिसळत नसत?

(१) ब्राम्हण (२) मराठा (३) वैश्य (४) गुजराती

४. सत्यशोधक चळवळ कोणी चालू केली?

(१) ताराबाई शिंदे (२) न्यायमूर्ती रानडे (३) महात्मा फुले (४) महर्षी धों. के. कर्वे

५. ताराबाई शिंदे यांच्याविषयी कोणास माहिती मिळाली?

(१) ह.म. घोडके (२) स.ग. मालशे (३) रमाबाई (४) रखमाबाई

प्र. क्रमांक ६ ते ९: खालील उतारा वाचून त्यावरील प्रश्नांची योग्य उत्तरे द्या.

आजच्या युगात 'राष्ट्र' आणि 'राष्ट्र–राज्य' या संकल्पनांच्या बाबतीत फारच गोंधळ असल्याचे दिसून येते 'राष्ट्र–राज्य' हे जागतिक राजकीय संघटनांचे महत्वाचे घटक असून त्यांना परिभाषित करणे सोपे आहे. 'राष्ट–राज्य' ही संकल्पना सार्वभौम देश या संकल्पनेशी तंतोतंत जुळणारी असून यांना संयुक्त राष्ट्र सभेत प्रतिनिधित्वही आहे. इंग्रजीत त्यांना देश असे म्हटले जाते. खरं तर त्यांना 'राज्य' म्हणणे तसे सोपे आहे, परंतु दुर्दैवाने काही राष्ट्र–राज्यांत त्यांना त्यांच्या तुलनेत एक लहान घटक मानले जाते. 'राष्ट्र–राज्य' आणि सार्वभौम राज्य यांच्यात तुलना करून पाहण्याचा मोह हा स्वाभाविकच आहे. परंतु आधुनिक काळात सार्वभौमतेचे प्रवाही स्वरूप लक्षात घेता तसे करणे चकवणारे ठरू शकते. वास्तविक पाहता सर्वच राष्ट्र–राज्यांनी त्यांची सार्वभौमिकता काही अशी आंतरराष्ट्रीय संघटनांच्या स्वाधीन केलेली आहेच. संयुक्त राष्ट्र सभा याचे एक उदाहरण म्हणून दाखविता येईल. देशांच्या परस्पर व्यवहारात करार आणि संबंध यांची रचना गुंतागुंतीची आहे. याचे एक टोक म्हणजे यात काही मोठया राष्ट्रांना अधिकार मिळतात, तर दुसरे टोक म्हणजे अनेक लहान राष्ट्रे ही शक्तिशाली शेजाऱ्याच्या संरक्षणाखाली असल्यामुळे त्यांना खरोखर अनेक क्षेत्रांत स्वतंत्र निर्णय घेता येत नाही. बहुतांशी राष्ट्र–राज्ये ही स्वत:ला 'राष्ट्र' असे म्हणत असतात त्यामुळे आपणही राष्ट्र–राज्य ही व्यवस्था कायद्याच्या दृष्टीने मान्य आहे; तर राष्ट्र म्हणजे प्रजा किंवा लोक आधुनिक प्रजा किंवा लोक स्वत:ला राष्ट्र म्हणवितात आणि त्यांना स्वत:ला राष्ट्र–राज्याचा दर्जा प्राप्त करण्याची इच्छा आहे. राष्ट्र–राज्याच्या दर्जा हा राष्ट्राच्या वरचढ अशी त्याची व्याख्या करणे संकुचितपणाचे ठरले. सर्वच भाष्यकार हे म्हणणे स्वीकारतील की पूर्वीच्या सोवियत संघातील बहुसंख्य लोक म्हणजे जॉर्जियन्स, लिथुएनिअन्स, आणि युक्रेएनिअन्स, आणि युक्रकेनिअन्स ही संघराज्ये स्वातंत्र्य मिळण्यापूर्वी राष्ट्रेच होती. त्याच प्रमाणे स्कॉटलँड सारख्या स्पष्टपणे परिभाषित केलेल्या प्रदेशाला देखील राष्ट्र–राज्य म्हणायला हवे. थोडं वेगळया रियपद्धतीने सांगायचे झाले तर स्वायत्तता किंवा स्वातंत्र्याची महत्त्वकांक्षा ही पुरेशी आहे. राष्ट्र–राज्य या आधुनिक संकल्पनेशी वरवचे साधर्म्य असले तरी राज्यकारभाराच्या काही पद्धती जुन्याच आहेत. काही शतकांपूर्वीच्या काही भागांचा विचार केला तर, उदाहरणार्थ : चायना, भारत आणि मेडिटेरेनियन्स हया फार प्राचीन पण मुळात मुलूख असलेल्या भागांवर पांढरपेशा लोकांचे नियंत्रण होते. या सुरूवातीच्या राज्यकारभाराच्या पद्धतींचा विकास होऊन किंवा हया ऐवजी राष्ट्र–राज्य हे अस्तित्वात आले. ही प्रक्रिया संथगतीने झाली त्यामुळे जुन्या पद्धतीचे अवशेष आधुनिक काळातही अस्तित्वात होते. ऑस्ट्रो–हंगेरियन, रशियन आणि तुर्कस्तान साम्राज्य जे १९१७–१९१८ पर्यंत अस्तित्वात

होते आणि तिथे घराणाशाहीचे साम्राज्य होते. परंतु तेथील प्रजेच्या मनात राष्ट्रीय अस्मितेची जराही जाणीव नव्हती. उलट रशिया जिथे खऱ्या अर्थाने १९९१ पर्यंत साम्राज्यवादी परंपरा होती तिथे मात्र अनेक राष्ट्रे एकत्रपणे अस्तित्वात होती. आजही अशी अनेक उदाहरणे देता येतील जिथे राष्ट्र–राज्ये आणि राष्ट्र ही एकमेकांशी सहजपणे न जुळणारी आहेत. राष्ट्र–राज्यातील शासक जरी स्वत:च्या राज्यकारभाराला राष्ट्र म्हणून प्रचार–प्रसार करीत असते तरी अनेक राज्यातील लोक याला राष्ट्रीय अस्मिता म्हणून स्वीकारणार नाहीत. ब्रिटन मधील अनेक स्कॉट आणि वेल्स लोक स्वत:ला ब्रिटिश नेशन समजण्यापेक्षा स्कॉट किंवा वेल्स मानतात. फार तर स्कॉटिश–ब्रिटिश किंवा वेल्स–ब्रिटिश. अरब राष्ट्रांमध्ये अनेकजण स्वत:ला त्या त्या राष्ट्राचे नागरिक समजण्याऐवजी स्वत:ला अरब राष्ट्राचा भाग मानतात. थेट इराक ते मोरक्को आणि दक्षिणी यमन पर्यंत.

६. 'राष्ट्र–राज्य' संकल्पनेविषयी पुढील विधाने अभ्यासा.

अ) ही संकल्पना सार्वभौम देश या संकल्पनेशी तंतोतंत जुळते.

ब) 'राष्ट्र–राज्यांना' राज्य असे संबोधायला हवे.

पर्याय

१) अ बरोबर; ब चूक २) अ चूक ब बरोबर ३) दोन्ही चूक ४) दोन्ही बरोबर

---

७. 'राष्ट्र–राज्य' आणि सार्वभौम राज्य' यांच्यात तुलना करणे चकवणारे ठरू शकते, कारण ....

अ) आधुनिक काळातील सार्वभौमतेचे प्रवाही स्वरूप

ब) राष्ट्र–राज्यांनी काही अंशी संयुक्त राष्ट्र सभेसारख्या संघटनांकडे स्वाधीन केलेली त्यांची सार्वभौमिकता.

पर्याय

१) फक्त अ २) फक्त ब ३) अ व ब दोन्ही ४) दोन्हीही नाही

---

८. 'राष्ट्र–राज्य' आणि राष्ट्र हे एकच आहे, असे का म्हणू नये ?

१) राष्ट्र–राज्य हे कायद्याच्या दृष्टीने मान्य आहे. २) राष्ट्र म्हणजे प्रजा किंवा लोक

३) १ व २ दोन्ही ४) वरीलपैकी एकही नाही.

---

९. पुढील विधाने अभ्यासा.

अ) ब्रिटन मधील अनेक स्कॉट आणि वेल्स लोक स्वत:ला ब्रिटिश समजण्यापेक्षा स्कॉट किंवा वेल्स मानतात.

ब) राष्ट्र–राज्यातील शासक जरी राष्ट्र म्हणून प्रचार करीत असले तरी अनेक राज्यातील लोक याला 'राष्ट्रीय अस्मिता म्हणून स्वीकारणार नाहीत'

पर्याय

१) अ व ब योग्य, ब 'अ' ची कारणमिमांसा देत नाही २) अ व ब योग्य, ब 'अ' ची कारणमिमांसा देते.

३) फक्त अ योग्य ४) फक्त ब योग्य

प्र. क्रमांक १० ते १४ : खालील उतारा वाचून त्यावरील प्रश्नांची योग्य उत्तरे द्या.

वर्णपट म्हणजे प्रकाशाचे वेगवेगळया रंगांत, अचूकपणे सांगायचे तर वेगवेगळया तरंगलाबींत केलेले अपस्करण (डिस्पर्शन) वर्णपटांच्या अभ्यासाची सुरूवात सतराव्या शतकाच्या उत्तरार्धात झाली. सूर्यप्रकाश हा सप्तरंगाचा बनलेला असल्याचे आयझॅक न्यूटनने, सूर्यकिरण लोलकातून पाठवून सिद्ध केले. यासाठी न्यूटनने १६६६ साली केलेल्या प्रयोगाची मांडणी – म्हणजे प्रकाशझोत निर्माण करणारे छिद्र, प्रकाशकिरणांचे अपस्करण करणारा लोलक आणि वर्णपट पाहण्यासाठी वापरलेला पडदा हाच जगातील पहिला वर्णपटमापक होता.

एकोणिसाव्या शतकाच्या प्रारंभी इंग्लिश संशोधक विल्यम वोलास्टन याने वर्णपट अधिक स्पष्ट दिसण्यासाठी छोटया गोलाकार छिद्राऐवजी रेखाछिद्राच्या (स्लीट) वापर केला. त्यानंतर जर्मनीच्या फ्रउनहॉफरने वर्णपटमापकात लोलकाऐवजी विवर्तन जाल (डायफ्रॅक्शन ग्रेटिंग) वापरले. विवर्तन जाल म्हणजे अगदी बारीक समांतर अशा हजारो अपारदर्शक रेशा काढलेली काच असते. या काचेतील पारदर्शक भागातून जेव्हा प्रकाशकिरण पार होतात, तेव्हा त्याचा एकत्रित परिणाम लोलकाप्रमाणेच प्रकाशकिरण तरंगलांबीनुसार वेगळे करण्यात होतो. प्रकाशातले रंग वेगळे करण्यात विवर्तन जाल हे लोलकापेक्षा अधिक परिणामकारक ठरते. या सुधारणा करणाऱ्या वोलास्टनने प्रथम आणि त्यानंतर फ्राउनहॉफरने सूर्याच्या वर्णपटात दिसणाऱ्या काळया रेषांची नोंद घेतली. फ्राउनहॉफरने केलेल्या या रेषांच्या पद्धतशीर अभ्यासामुळे, या रेषा कालांतराने फ्राउनहॉफररेषा म्हणून ओळखल्या जाऊ लागल्या.

जळत्या ज्योतीत जर क्षार घातले, तर त्या ज्योतीला त्या क्षारांनुसार वेगवेगळे रंग प्राप्त होतात. १८२२ साली इंग्लिश संशोधन जॉन हर्शेल याने अशा विविध रंगांच्या ज्योतीचे वर्णपट अभ्यासले आणि विशिष्ट क्षार हे विशिष्ट रंगाचे प्रकाशकिरण उत्सर्जित करत असल्याचे दाखवून दिले. हर्शलच्या या शोधाला अनुसरून, १८५९ साली जर्मनीच्या गुस्ताव किर्शॉफने फ्राउनहॉफरच्या रेषांचे स्पष्टीकरण दिले.किर्शॉफच्या मते, एखादा पदार्थ ज्या तरंगलांबीचे प्रकाशकिरण उत्सर्जितत करतो, तो पदार्थ त्याच तरंगलांबीचे प्रकाशकिरण शोषूनही घेऊ शकतो.

सूर्याच्या बाहयभागातील कमी तापमान असणाऱ्या वायूंनी सूर्याच्या अंतर्भागाकडून येणारे विशिष्ट प्रकाशकिरण शोषल्यामुळे या फ्राउनहॉफर रेषा निर्माण होतात. वर्णपटातील उत्सर्जन रेषांप्रमाणे, या 'शोषण रेषा' चे स्वरूपही मूलद्रव्यांनुसार वेगवेगळे असते. वर्णपट हा मूलद्रव्यांशी निगडित असल्याने, अल्पावधीतच वर्णपटशास्त्र हे रासायनिक विश्लेषणाचे महत्वाचे साधन ठरले. नव्या मूलद्रव्यांचा शोध लावण्यातही वर्णपटशास्त्राने कळीची भूमिका बजावली.

१०. खालील विधाने तपासा

अ) जगातील पहिला वर्णपटमापक हा सतराव्या शतकाच्या मध्यांतर अस्तित्वात आला.

ब) जगातील पहिला वर्णपटमापक न्यूटनच्या प्रयोगाचे फलित होते.

पर्याय

१) ब योग्य, अ अयोग्य
२) अ योग्य, ब अयोग्य
३) अ आणि ब अयोग्य
४) अ आणि ब योग्य

---

११. जळत्या ज्योतीत जर क्षार घातले तर त्या ज्योतीला वेगवेगळे रंग प्राप्त होतात कारण.

१) क्षारानुसार ज्योत ही कमीजास्त होत राहते.
२) ज्योतींचे वर्णपट हे क्षारानुसार बदलत असतात.
३) विशिष्ट क्षार हे विशिष्ट रंगाचे उत्सर्जन करतात.
४) क्षार हे वेगळे असल्यानेच वेगळा रंग नेहमी प्राप्त होतो.

---

१२. फ्राउनहॉफरला कशाचे श्रेय दिले जाते?

१) वर्णपटमापकात लोलकाऐवजी विवर्तन जाल शोधासाठी
२) हजारो अपारदर्शक रेषा काढलेली काच वापरासाठी
३) सूर्याच्या वर्णपटात दिसणाऱ्या काळया रेषांची नोंद घेण्यासाठी
४) 'फाउनहॉफर रेषा' शोध अयशस्वी करण्यासाठी

---

१३. एखादा पदार्थ ज्या तरंगलांबीचे प्रकाश किरण शोषून येतो तो पदार्थ

१) त्याच तरंगलांबीचे प्रकाश किरण परावर्तित करतो.
२) त्याच तरंगलांबीचे प्रकाश किरण उत्सर्जित करतो.
३) शोषलेले किरण साठवून ठेवतो.
४) तरंगलांबीनुसार परावर्तन आणि उत्सर्जन घडवून आणतो.

---

१४. 'फ्राउनहॉपर रेषांबाबत' विधाने विचारात घ्या.

अ) विशिष्ट प्रकाश किरण शोषल्यामुळे या रेषा तयार होतात.

ब) या रेषा काळया रंगाच्या असतात.

क) किर्‌शॉफने या रेषांबाबत आपले मत मांडले.

ड) प्रकाशकिरण या रेषा निर्मितीत महत्वाचे असतात.

वरीलपैकी अयोग्य नसणारी विधाने निवडा

१) ब सोडून सर्व
२) ड सोडून सर्व
३) अ सोडून सर्व
४) वरीलपैकी सर्वच

प्र. क्रमांक १५ ते १९ : खालील उतारा वाचून त्यावरील प्रश्नांची योग्य उत्तरे द्या.

उदारमतवाद हे एक कालबाहय मूल्य आहे. 'या मूल्याचे जीवितकर्तव्य संपलेले असल्याने त्यास आता गाडूनच टाकण्याची गरज आहे. युरोप, अमेरिका आदी लोकशाही देशांत अलीकडे निर्माण झालेले तणाव हे या मूल्याच्या आग्रहामुळे झालेले आहे.' या उदारमतवाद मूल्याने देशोदेशींच्या प्रचलित संस्कृतीवर अतिक्रमण केले असून त्यामुळे अनेक देशांक सांस्कृतिक संघर्ष निर्माण होताना दिसतात; जर्मनी हे त्याचे उदाहरण, पश्चिम आशियातील स्थलांतरितांना आश्रयदेणे ही जर्मनीच्या चॅन्सेलर अँगेला मर्केल यांची अत्यंत गंभीर चूक. 'अमेरिकेचे अध्यक्ष डोनाल्ड ट्रम्प हे अत्यंत प्रतिभावान गृहस्थ आहेत, समलैंगिककतेस आपला काही आक्षेप नाही, फक्त या पद्धतीने जगणाऱ्यांनी पारंपरिक मूल्ये पाळणाऱ्यांचाही आदर करावा, या नव्या उदारमतवाद वगरेंच्या काळातही पारंपरिक मूल्ये, कुटुंबव्यवस्था यांस महत्व द्यायला हवे. कारण ही मूल्ये ही अधिक स्थिर आहेत आणि असेही उदारमतवाद हे मूल्य आता नामशेष होण्याच्या मार्गावर आहे. हे या मुलाखतीत पुतिन यांनी मांडलेले दखलपात्र मुद्दे. रशियाचे परराष्ट्र धोरण, रशिया चीन संबंध आदी अनेक विषयांवर पुतिन यांनी मुलाखतीत भाष्य केले आहे. ते ठीक. पण आवर्जून उल्लेख आणि विचार करायला हवा तो पुतिन यांच्या उदारमतवाद आणि तदानुषंगिक मुद्द्यांचा.

स्वातंत्र्य, समता, बंधुता ही फ्रेंच क्रांतींची मानवतेस देणगी. त्यानंतर अमेरिकेत मानवतेचा लढा उभा राहिला आणि अब्राहम लिंकन यांच्या नतृत्वाखाली गुलामगिरी संपुष्टात आली. या तुलनेत साम्यवादाची विचारधारा आणि तिच्या आधारे झालेली रशियन राज्यक्रांती अलीकडची विसाव्या शलकाच्या सुरवातीला, १९१७ साली लेनिन यांच्या लढयामुळे रशियातील झारशाही उलथून पाडली गेली आणि त्या देशात कष्टकऱ्यांचे राज्य आले. सामुदायिक शेती, सामुदायिक निवास असे अनेक प्रयोग सोवियन रशियात केले गेले. त्यांचे कोण कौतुक झाले त्याकाळी परंतु त्या शोषितांच्या, कष्टकऱ्यांच्या हितरक्षणाची भाषा करणाऱ्या राज्यकर्त्यातूनच स्टॅलिनसारखा क्रूरकर्मा राज्यकर्ता तयार झाला आणि याच साम्यवाद नावाच्या देखाव्याने पुढे ब्रेझनेव्ह यांच्यासारख्या बेमुर्वतखोर आणि अकार्यक्षम राज्यकर्ता दिला. हा पोलादी पडदा उतरवण्याचे पुण्यकर्म केले हे मिखाइल गोर्बाचोव यांनी पण हाती आलेली सत्ता सांभाळणे त्यांना जमले नाही. आधी येल्तसिन आणि नंतर त्यांच्या आडून पुतिन यांनी सत्ता हस्तगत केली.

तेव्हा पुतिन हे या साम्यवादी राजकारणास लागलेले फळत आहे हे विसरून चालणार नाही. साम्यवाद आणि एकाधिकारशाही यांतील अंतर फार कमी असते. साम्यवादी म्हणवून घेणाऱ्यासर्वांनीच ते ओलांडले. पुतिन यांचे वेगळेपण असे की त्यांनी साम्यवादी सरकारातील समूहहुकूमशाही देखील मोडीत काढली आणि स्वत:ची पूर्ण एकाधिकारशाही स्थापित केली. साम्यवादी सरकारच्या काळात पोलिटब्यूरो नावाची एक व्यवस्था असे. यांतील बरेचसे होयबा तरी असत किंवा अध्यक्षाचे आव्हानवीर, पुतिन यांनी ही व्यवस्थाच दूर करून आव्हानाची शक्यताही दूर केली. तथापि हे करताना त्यांनी आपल्या साऱ्या कृतीस राष्ट्रवादाचा आकर्षक मुलामा दिला आणि रशियास पुन्हा महासत्ता बनवण्याची हाक देत सत्ता आपल्या हाती पूर्ण केंद्रीत राहील. याची पुरेपुर खबरदारी घेतली. तथापि एक महत्वाचा प्रश्न असा की जनतेनं त्यांना या साऱ्यात साथ कशी दिली ? त्याचे उत्तर आहे अर्थकारणात पुतिन यांच्या आधी दोन दशके रशियन अथव्यवस्था गाळात गेलेली होती आणि येल्तसिन यांच्या काळातील

भ्रष्टाचाराने तिला पुरते पोकळ केले होते. पुतिन यांनी आपल्या पहिल्या अध्यक्षीय काळात हे अर्थकारण चवसुधारले आणि सामान्य माणसाचे जीवन सुकर केले. त्यामुळे हा सामान्य माणूस त्यांच्याबाबत तटस्थ झाला.

आणि एरवीही दैनंदिन जगण्याच्या संघवर्षात व्यग्र असलेल्या सामान्य माणसासाठी वैचारिक, अभिव्यक्ती स्वातंत्र्य हे मूल्य प्राणपणाने राखावे असे नसतेच. त्यांच्या मते या मूल्यांची गरज असते ती फक्त अभिजन आणि पत्रकार इत्यादीनाच ते नेहमीच मूठभर असतात तेव्हा काही थोडयांना जीवनावश्यक असलेल्या तत्वासाठी आपण का संघर्ष करावा असा त्याचा मुद्दा असतो आाि पुतिन यांच्यासारखे सत्ताधारी याचाच यशस्वी फायदा उठवतात. पुतिन यांच्या यशाने इतरांनाही त्याची प्रेरणा मिळते ही यातील खरी समस्या त्यामुळे उदारमतवाद या तत्वास कालबाहय ठरवून आपल्या साऱ्या समस्यांचे मूळ या विचारधारेत आहे असे सांगणाऱ्यांचे फावते.

१५. वैचारिक, अभिव्यक्ती स्वातंत्र्य हया मूल्यांची गरज कोणाला असते असे लेखकास वाटते ?

अ) अभिजन ब) पत्रकार क) सामान्य माणूस ड) यापैकी नाही

पर्यायी उत्तरे

१) फक्त अ आणि ब २) फक्त क ३) फक्त ड ४) फक्त अ, ब आणि क

---

१६. मुलाखतीत पुतिन यांनी कोणकोणते मुद्दे मांडले ?

अ) समलैंगिकतेस आपला आक्षेप नाही.

ब) रशियामधून उदारमतवाद कालबाहय झाला आहे.

क) उदारमतवादने सगळयांच देशात सांस्कृतिक संघर्ष निर्माण केला आहे.

ड) पारंपरिक मूल्ये ही अधिक स्थिर आहेत.

पर्यायी उत्तरे :

१) फक्त अ आणि क २) फक्त अ आणि ड ३) अ, ब, ड ४) अ, क, ड

---

१७. योग्य कथन / कथने ओळखा

अ) साम्यवाद आणि एकाधिकारशाही एकच असते.

ब) रशियामध्ये साम्यमवाद, समुहहुकुमशाही, एकाधिकारशाही पहायला मिळते.

क) कष्टकऱ्यांच्या राज्यातूनच रशियात साम्यवाद पुढे आला.

पर्यायी उत्तरे.

१) अ आणि ब २) अ आणि क ३) ब आणि क ४) वरीलपैकी सर्वच

---

१८. सामान्य माणूस पुतिन यांच्याबाबत तटस्थ का झाला ?

अ) पुतिन यांनी ढासळलेली अर्थव्यवस्था सुधारली.

ब) पुतिन यांनी अर्थकारण सुधारून सामान्य माणसांचे जीवन सोपे बनवले.

अयोग्य असणारे / री विधान/विधाने निवडा.

१) फक्त अ २) फक्त ब ३) दोन्हीही ४) यापैकी नाही

---

१९. खालीलपैकी कोणकोणत्या गोष्टींचा उल्लेख वरील उताऱ्यात आढळतो ?

अ) स्वातंत्र्य ब) गुलामगिरी क) समाजवाद ड) अभिव्यक्ती स्वातंत्र्य

इ) सामुदायिक शेती.

पर्याय

१) ब सोडून सर्व २) क सोडून सर्व ३) ड सोडून सर्व ४) इ सोडून सर्व

प्र. क्रमांक २० ते २४ : खालील उतारा वाचून त्यावरील प्रश्नांची योग्य उत्तरे द्या.

गेल्या पंधरवडयात आपला देश बहात्तरावा स्वातंत्र्य दिन साजरा करण्याचा तयारीत असतानाच परकीय चलन बाजारात एक ऐतिहासिक घटना. ता. १४ ऑगस्ट रोजी रूपयांन अमेरिकी डॉलरच्या तुलनेत विनिमयदाराची सत्तरी पार केली. अमेरिकी डॉलरच्या तुलनेंत रूपयांच्या घसरणीला निमित्त झालं ते म्हणजे तुर्कस्तान या देशावर आलेलं आर्थिक आणि राजकीय संकट आता या तुर्कस्तानच्या आणि रूपयाच्या घसरणीचा काय संबंध, असा प्रश्न सर्वसामान्यांना पडणं साहजिक आहे. सुमारे आठ कोटी लोकसंख्या आलेला तुर्कस्तान हा देश सध्या महागाई आणि कर्जाच्या ओझ्याखालील दबलेला आहे. पुढच्या बारा महिन्यांत या देशाला सुमारे एकशे वीस अब्ज डॉलर इतकी कर्जाची परतफेड करायची आहे. त्यापैकी सत्तर अब्ज डॉलरची रक्कम विविध बँकांना परत करायची आहे. महागाई वाढली असतानाही तुर्कस्तानच्या सरकारनं व्याजाचे दर वाढवलेले नाहीत. दर वाढवण्यासाठी घेणेकरी संस्था तुर्कस्थानावर दबाव आणत आहेत. त्यातचं अमेरिकेनं तुर्कस्तानमधून आयात होणाऱ्या पोलाद आणि ॲल्युमिनियमवरचा आयातकर दुप्पट केल्यानं तुर्कस्तानच्या संटात भर पडली. शिवाय तुर्कस्ताननं एका अमेरिकी धर्मगुरूला हेरगिरीच्या आरोपाखाली गेल्या दोन वर्षापासुन तुरूंगात डांबून ठेवलं आहे. त्याच्या सुटकेसाठी अमेरिका तुर्कस्तानवर राजकीय दबाव आणत आहे. या सगळया गोष्टीची परिणाम होऊन तुर्कस्तानचं 'लिरा' हे चलन गेल्या वर्षभरात अमेरिकी डॉलरच्या तुलनेत सुमारे चाळीस टक्क्यांनी घसरलं. त्यापैकी २८ टक्के घसरण एकटया ऑगस्ट महिन्यात झाली. तुर्कस्तान एवढं मोठं कर्ज एवढया अल्पावधीत परत करू शकेल का, याबाबत साशंकता निर्माण झाल्यानं जागतिक बाजारात अस्थिरता पसरली तुर्कस्तान हा एक विकसनशील देश असल्याने त्याच्याबद्दलच्या साशंकतेची लागण भारतासारख्या इतर विकसनशील देशांच्या चलनांनासुद्धा झाली आणि आपल्या रूपयाची मोठी घसरण झाली.

कोठल्याही देशात गुंतवणूक करताना परकीय गुंतवणूकदार त्या देशातली व्याजाचे दर आणि चलनाचे विनिमयदर विचारात येऊन एकूण परतावा किती मिळेल, याचा अंदाज बांधतात.

२०. रूपयाच्या घसरणीमागील कारणे कोणती?

अ) तुर्कस्तानवरील आर्थिक संकट ब) तुर्कस्तानवरील ऐतिहासिक संकट

क) तुर्कस्तानवरील राजकीय संकट

पर्याय

१) अ आणि ब २) अ आणि क ३) क आणि ब ४) अ, ब आणि क

२१. लेखकाच्या मते .....

अ) तुर्कस्तानमधील परिस्थितीचा रूपयाच्या घसरणीशी काहीही संबंध नाही.

ब) लोकसंख्या वाढीमुळे तुर्कस्तान महागाई आणि कर्जाच्या ओझ्याखाली दबलेला आहे.

पर्याय

१) अ चूक, ब बरोबर २) ब चूक, अ बरोबर ३) दोन्ही चूक ४) दोन्ही बरोबर

२२. वरील उताऱ्यावरून खालील निष्कर्ष काढता येतो.

१) व्याजदर वाढवले तर तुर्कस्तान महागाईच्या संकटातून बाहेर पडेल.

२) अमेरिकेने पोलाद व ॲल्युमिनीयमवरील आयातकर कमी केल्यास तुर्कस्तान पूर्णपणे संकटातून बाहेर पडेल.

३) 'लिरा' अमेरिकी डॉलरच्या तुलनेत गेल्या वर्षभरात २/५ पटीने घसरले आहे.

४) वरीलपैकी एकही नाही.

२३. खालील विधाने अभ्यासा.

अ) अमेरिकेनं तुर्कस्तानमधून आयात होणाऱ्या पोलाद आणि ॲल्युमिनियमवरचा आयातकर दुप्पट केल्यानं तुर्कस्तानच्या संकटात भर पडली.

ब) तुर्कस्ताननं एका अमेरिकी धर्मगुरूला दोन वर्षापासून तुरूंगात डांबून ठेवलं आहे.

पर्याय

१) अ व ब बरोबर, विधान ब, विधान अ ची कारणमीमांसा देते

२) अ व ब बरोबर, विधान ब, विधान अ ची कारणमीमांसा देत नाही.

३) फक्त अ बरोबर

४) फक्त ब बरोबर

२४. परकीय गुंतवणूकदार गुंतवणूक करताना कोणत्या घटकांवर विशेष भर देतो ?

अ) देशातील व्याजाचे दर ब) चलनाचा विनिमय दर

क) वस्तूंवरील आयातकर ड) एकूण परताव्याचा अंदाज

पर्याय

१) अ, ब, व क २) ब, क व ड ३) अ व ब ४) अ, ब व ड

प्र. क्रमांक २५ ते २८ : खालील उतारा वाचून त्यावरील प्रश्नांची योग्य उत्तरे द्या.

शहरी वातावरणात वाढणाऱ्या मुला–मुलींसमोर फार मोठया समस्या 'आ' वासून उभ्या आहेत. या समस्येचं मूळ आहे सुखवस्तूपणात. गावाकडची साध्या कुटुंबातली मुलं–मुली चार–पाच किलोमीटर चालन शाळेला जाताना मी बघितलं आहे. शहरातल्या मुलांना पालक स्वत: सोडतात किंवा वाहनाची सोय करतात. गावाकडची मुलं शाळेत अगोदर जाऊन आणि नंतर थांबून सहजी खेळाचा आनंद घेतात. शहरातली मुलं घंटा वाजताना शाळेत प्रवेश करतात आणि शाळा संपल्यावर लगेच त्यांना त्यायला आलेल्या वाहनात बसून घरच्या प्रवासाला लागतात. ही वाहनं मुलांनी इतकी खचाखच भरलेली असतात, की हालचाल करायला तर सोडा श्वास घ्यायलाही जागा नसते.

गावाकडची मुलं दणादण उडया मारतात. शहरातल्या मुलांना जिन्याच्या दोन पायऱ्या सोडून उडी मारायला पालक 'नको रे राजा लागेल तुला' म्हणत मुरड घालतात. गावाकडच्या मुलांना खेळताना लागल, खरवाटलं तर ती सहजी सहन करतात. घरगुती उपाय करून पुढं सरकतात. शहरातल्या मुलांना खेळताना चुकून लागलं, तर त्यांच्या आया 'कोणामुळे माझ्या बंडूला लागलं' हे विचारत भांडायला येतात. गावाकडच्या मुलांना पालक एकच वेळी दहा गोष्टी करायला लावत नाहीत. शहरातले काही पालक आपल्या पूर्ण न झालेल्या अपेक्षा मुलांकडून पूर्ण करून घ्यायला वेडा अट्टाहास करतात. मग असे पालक मुलांना एकाच वेळी खूप अभ्यास करून घ्यायला शाळा सोडून क्लास लावतात आणि त्याबरोबर तबला, पियानोपासून ते चित्रकला, गायन, यांचेही क्लास लावतात. असे पालक मुलांना काय आवडतं आहे, याचा विार करतच नाहीत. फक्त आपले विचार लादतात.

याच सर्वात घालक गोष्ट अशी आहे, की शहरातले बरेच पालक मुलांकरता इतकं काही करायला जातात, की त्यांना कोणत्याही संकटाचा सामनाच करायला लागणार नाही, याकरता धडपडतात. वाढत्या वयात संकटांना समस्यांना समोरं जायला लागलं नाही, तर त्या मुला–मुलींचं व्यक्तिमत्व घडणार तरी कसं ? कारण संकटातून मार्ग काढण्याची कला त्यांना शिकवणार कोण ? दडपणात सर्वोत्तम कामगिरी करून दाखवायचं कसब त्यांच्यात येणार कस ? स्वत:च्याच यशात मनस्वी आनंद न मानणारे हे लोक मग दुसऱ्याच्या यशात आनंद मानायला शिवणार कसे ?

वर मांडलेल्या जटिल समस्यांवर मार्ग दाखवणारे उपाय क्रीडाविश्वात आहेत. जगातल्या अस्थिरतेच्या वातावरणात 'जगा आणि जगू द्या' ही घोषणा जशी सर्वश्रुत झाली, तशीच आधुनिक धकाधकीच्या वातावरणात मन रमवायला, निरोगी रहायला, 'सांघिक' म्हणून बनायला 'खेळा व खेळू द्या' ही घोषणा गरजेच झाली आहे.

२५. पुढील दोन विधानांपैकी कोणते / ती विधान / ने अयोग्य नाहीत ?

अ) गावाकडील सर्व मुलं – मुली चार–पाच किलोमीटर चालत शाळेला जातात.

ब) शहरातील मुले शाळेत कुठलेही खेळ खळत नाहीत.

पर्याय

१) फक्त अ २) फक्त ब ३) दोन्ही अ व ब ४) दोन्ही अयोग्य

---

२६. दिलेल्या परिच्छेदाच्या संदर्भातील सर्वात तर्कसंगत भाष्य निवडा.

१) गावातील पालक हे शहरातील पालकांपेक्षा जास्त समंजस असतात.

२) शहरातील पालक आपल्या पाल्यांवर अधिक प्रेम करतात.

३) गावाकडची मुलं शहरातील मुलांपेक्षा जास्त कणखर असतात.

४) आपल्या अपूर्ण अपेक्षा मुलांकडून पूर्ण करून घेण्यासाठी शहरातील काही पालक मुलांवर अधिक बंधने टाकतात.

---

२७. सध्याच्या वातावरणात 'खेळा आणि खेळू द्या' ही घोषणा गरजेची झाली आहे करण .....

१) मन रमवायला २) निरोगी राहायला ३) 'सांधिक' माणूस बनायला ४) वरीलपैकी सर्व

---

२८. परिच्छेद योग्य ते शिर्षक सुचवा.

१) सुखवस्तूपणाचा तोटा २) पालकांची बदलती मनोभूमिका

३) शहरी व ग्रामीण जीवनातील फरक ४) गरज व्यक्तिमत्व विकासाची

प्र. क्रमांक २९ ते ३३ : खालील उतारा वाचून त्यावरील प्रश्नांची योग्य उत्तरे द्या.

जागतिक स्तारावर माणसांचे स्थलांतर कित्येक शतकांपासून सुरू आहे. माणसं समूहाने एका प्रदेशातून दुसऱ्या प्रदेशाकडे वेगवेगळया कारणांमुळे जाऊ लागली. गायरान जमीन किंवा लागवडीसाठी योग्य असणाऱ्या जमिनींच्या शोधासाठी. जुलमी राजवटींपासून किंवा छळांपासून मुक्त होण्यासाठी विचार आणि अभिव्यक्तीच्या स्वातंत्र्यासाठी, किंवा वारंवार भटकण्याच्या तीव्र इच्छेपोटी. परक्या प्रदेशातून आलेल्या माणसांनी आपल्या सामानाप्रमाणे त्यांची संस्कृतीही आणली आणि त्यावर ताबा ठेऊन ती प्रवासात जतन करण्याचा किंवा त्याबाबत तडजोड करण्याचा प्रयत्न केला. ते इतर जमातीत मिसळून गेले. त्या दिशेने त्यांनी युद्ध किंवा व्यापार किंवा विवाहविधी किंवा सर्व सामान्य उपक्रमांमधून संघर्ष केला. सुरूवातीला संघर्षामुळे काही काळ तणावात गेला, नंतर यथावकाश त्यांनी वर्चस्व प्रस्थापित केले. आणि कला व विशेष कौशल्याच्या माध्यमातून शांतपणे भरभराट केली. आदान–प्रदानातून नातेसंबंध निर्माण झाले. मोकळया वातावरणात कोणत्याही सांस्कृतिक–सामाजिक वर्चस्वाशिवाय प्रत्येक समूह बहुजिनसी समाजात विकसित होत गेला. म्हणून मंगोलीयन लोक अलास्कापर्यंत गेले. कोलबंसने युरापातील नव्या राष्ट्राचे जागतिक स्वरूपाचे धाडसी नेतृत्व केले. नंतर वसाहतीकरण झाले. अन्य देशांना आणि संस्कृतिचे हे उहाहरण म्हणता येईल. प्रत्येक समूह वडिलोपार्जित गोष्टी आंतरिक प्रेरणेतून टिकवून ठेवत असतो. जुन्या घराविषयी कधी काळी वाटणारी ओढ एका किंवा दुसऱ्या पिढीनंतर कमी होत जाते. नंतरच्या शतकात कदाचित एखादा वेगळे धाडस करण्याचे सामर्थ्य दाखवू शकतो. लोकांना जुन्या जिव्हाळयासंबंधी शोध घेणं अवघड होतं. तुम्ही तिथं ज्यावेळी राहता तो भूभाग तुमचा होऊन जातो. तुम्ही नव्या प्रदेशातील रंग – गंधामध्ये मिसळून जाता. स्थानिक गोष्टी व्यापक अवकाशात सामावून जातात. काही थोडेच लोक असे असतात, की हे आपली जुनी ओळख टिकवून ठेवतात तोवर संयोगवश एखादी पिढी आपल्या संवेदनशीलतेतून मुक्त होऊन, हरवलेल्या स्वत्वाची काळजी घेण्याच्या पलीकडे पाहू शकते. कोणतीही स्त्री अथवा पुरूष अथवा संस्कृती जास्त काळ एकटे राहू शकत नाही. केंद्रवर्ती आणि अपकेंद्री झोत काही काळ कार्यरत राहतो. स्वतंत्र नागरिकत्वाच्या येऊ घातलेल्या अस्तित्वासाठी असंख्य पिढया प्रार्थना करतात. बाहेरच्या सगळया परिणामांना उघड विरोध करून आपली मोहर उमटवतात. तथापि आपल्याला हे चांगल्या प्रकारे ठाऊक आहे की आपण आत्यंतिक संवेदशील आहेत. स्वेच्छेने प्रतिसाद आणि प्रतिक्रिया देण्यामुळे आम्ही कधी स्वतंत्र असतो तर कधी आश्रित असतो. जीन्स, डी. एन. ए. आणि आर. एन.ए. आधीच जोडले गेलेले असतात. यापूर्वी काय घडून गेलंय हे प्रत्येक मज्जातंतूला स्मरत असतं. दुसरे लोक काय विचार करतात, काय म्हणतात आणि काय करतात हे शरीर, मन आणि स्वत:चं आध्यात्म ग्रहण करीत असतं अज्ञानामुळे भय जन्माला येतं. भय द्वेष निर्माण करतं. द्वेष आत्मविश्वासाला नष्ट करतो. आणि हे सगळं आम्हाला मृत्यूकडे घेऊन जातं, अनेक प्राचीन संस्कृती या प्रकारे मिसळून दीर्घकालीन भूतकाळात लयास गेल्या. एखाद्याला तर धरून राहण्यासाठी दुसऱ्यामध्ये सामावून जावे लागते. नाहीतर दुसरेही नामशेष होतात.

२९. माणसं पुढीलपैकी कोणत्या कारणांसाठी स्थलांतर करतात?

अ) लागवडीयोग्य जमिनींच्या शोधासाठी ब) जुलमी राजवटींपासून मुक्त होण्यासाठी

क) उत्तम शिक्षण व रोजगारासाठी ड) वारंवार भटकण्याच्या इच्छेपोटी

पर्याय

(१) अ व ब (२) अ, ब व ड (३) ब, क व ड (४) अ, ब व क

---

३०. परक्या प्रदेशातील माणसे कशाप्रकारे इतर स्थानिक लोकांमध्ये मिसळून गेली ?

अ) आदान – प्रदानातून नातेसंबंध निर्माण करून

ब) आपली संस्कृती जतन करून तसेच तडजोड करून

क) कला व विशेष कौशल्याच्या माध्यमातून

पर्याय

(१) अ व ब (२) फक्त ब (३) अ व क (४) अ, ब व क

३१. प्रत्येक समुह वडिलोपार्जित गोष्टी ..... मुळे टिकवून ठेवत असतो.

(१) जुन्या घराविषयी वाटणारी ओढ
(२) आंतरिक प्रेरणेमुळे
(३) वारसाहक्कामुळे
(४) जुनी ओळख टिकवण्याच्या इच्छेमुळे

३२. लेखकाच्या मते, आम्हाला मृत्युकडे घेऊन जाणारे मुळ कारण कोणते ?

(१) आत्मविश्वासाचा अभाव (२) भय (३) द्वेष (४) अज्ञान

३३. आम्ही कधी स्वतंत्र असतो तर कधी आश्रित असतो, असे लेखक का म्हणतो ?

(१) जीन्स, डी.एन.ए. आणि आर.एन.ए. आधीच जोडलेले असल्यामुळे
(२) दुसरे लोक काय विचार करतात, काय म्हणतात हयाचा सतत विचार केल्यामुळे
(३) स्वेच्छेने प्रतिसाद आणि प्रतिक्रिया देण्यामुळे
(४) वरीलपैकी एकही नाही.

प्र. क्रमांक ३४ ते ३७ : खालील उतारा वाचून त्यावरील प्रश्नांची योग्य उत्तरे द्या.

तुम्ही आमचे असे हार्दिक आणि स्नेहपूर्ण स्वागत केले आहे, त्यासाठी आभार व्यक्त करण्यासाठी मी येथे उभा आहे. माझ्या मनात अवर्णनीय आनंद भरला आहे. मी तुम्हाला जगातील सर्वात प्राचीन संन्याशांच्या परंपरेच्या वतीने धन्यवाद देतो. मी तुम्हाला धर्माच्या मातृभूमीच्या वतीने धन्यवाद देतो आणि मी तुम्हाला सर्व जातिपंथातील कोटयवधी हिंदूच्या वतीने धन्यवाद देतो. या मंचावर आलेल्या त्या काही वक्त्यांना माझा धन्यवाद, ज्यांनी पूर्वेकडून आलेल्या प्रतिनिधींचा उल्लेख करताना तुम्हाला सांगितले की, दूर देशांतून आलेले हे सज्जन विविध देशांत सहिष्णुतेचा संदेश पोहोचवणारे आणि सनमानास योग्य असे अधिकारी होऊ शकतात. मला त्या धर्माशी संबंधित असल्याबद्दल अभिमान आहे, ज्याने जगाला सहिष्णुता आणि सार्वभौमिकतेचा पाठ दिला. आम्ही ना केवळ सार्वभौम सहिष्णुतेवर विश्वास ठेवतो, तर सर्व धर्माच्या सत्येतचा स्वीकार करतो. मला त्या देशाशी संबंधित असल्याबद्दल अभिमान आहे, ज्याने या पृथ्वीवरील सर्व धर्माचया सर्व देशांच्या त्रास दिलेल्या लोकांना आश्रय दिला. शरणार्थींना जागा दिली. मला तुम्हाला एक गोष्ट सांगण्यास अत्यंत अभिमान वाटतो, की आम्ही त्या पवित्र इस्त्रायलींना जवळ केले, ज्यांनी त्या वर्षी दक्षिण भारतात येऊन आश्रय घेतला, तेव्हा रोमन अत्याचारांनी त्यांची पवित्र मंदिरे उद्ध्वस्त केली होती. मला त्या धर्माशी संबंधित असल्याबद्दल गर्व आहे, ज्याने महान जारोस्ट्रियन राष्ट्रातील विस्थापितांचा स्वीकार केला, त्यांच्या विकासासाठी सहकार्य केले.

संप्रदायिकता, कट्टरता आणि त्यातून जन्माला आलेली धर्मांधता या गोष्टींमुळे कित्येक वर्षांपासून या पृथ्वीला ग्रासलेले आहे. त्यांनी या सुंदर पृथ्वीवर हिंसेचे थैमान माजवले आहे. कितीतरी वेळा या धर्मांधतेमुळे मानवाचे रक्त सांडले आहे. या विश्वातील सभ्यता नष्ट होत चालली आहे. अनेक राष्ट्रे निराशेच्या गर्तेत सापडली आहेत. जर ही राक्षसी वृत्ती फोफावली नसती तर मानव समाज आणखी अधिक विकसित झाला असता; परंतु आता या दुष्ट प्रवृत्तींचा अंतकाळ जवळ आलेला आहे. मला आशा आहे की, या संमेलनात उपस्थितांच्या सन्मानासाठी जो घंटानाद जो घंटानाद झाला, या घंटानादामुळे सर्व प्रकारचे कट्टर पंथ, सर्व प्रकारचे अत्याचार, मग ते तलवारीने केलेले असो की लेखणीने – आणि ज्या व्यक्ती एकाच उद्देशाने (धर्मांधतेच्या) पछाडलेल्या आहेत, त्यांच्यामधील सर्व दुर्भावना नष्ट होण्यासाठी हा घंटानाद झाला असेच मी म्हणेन.

३४. लेखकाने कोणाच्या वतीने श्रोत्यांना धन्यवाद दिला ?

(१) जगातील सर्वात प्राचीन संन्याशांच्या वतीने.
(२) सर्व धर्मांच्या मातृभूमीच्या वतीने
(३) सर्व जातिपंथातील कोटयावधी हिंदूच्या वतीने
(४) वरील सर्वांच्या वतीने

३५. लेखकाच्या मते ....

अ) पूर्वेकडून आलेले सज्जन विविध देशांत सहिष्णुतेचा संदेश पोहोचवणारे अधिकारी होऊ शकतात.
ब) लेखकाचा धर्म सहिष्णुता, सार्वभौमिकता आणि सर्व धर्माच्या स्वीकार करतो.

पर्यायी उत्तरे :

(१) केवळ अ बरोबर (२) केवळ ब बरोबर (३) अ, ब दोन्ही बरोबर (४) अ, ब दोन्ही चूक

३६. लेखक कशाचा अभिमान बाळगतात ?

अ) त्याच्या धर्माचा ब) सहिष्णुतेचा क) त्याच्या देशाचा ड) प्राचीन संस्कृतीचा
इ) सर्व धर्मांचा

पयार्यी उत्तरे :

(१) अ, ब आणि क (२) केवळ क (३) अ आणि क (४) अ, ड आणि इ

३७. खालीलपैकी सत्य विधाने ओळखा.

(१) सांप्रदायिकता, धर्मांधता यांनी पृथ्वीला ग्रासलेले आहे.
(२) धर्मधितेमुळे या विश्वातील सभ्यता नष्ट होत आहे.
(३) घंटानादामुळे सर्व प्रकारचे कट्टर पंथ, अत्याचार यांमधील दुर्भावना नष्ट होणार आहे.
(४) लेखाकाच्या देशाने जारोस्ट्रियन राष्ट्रातील विस्थापितांचा स्वीकार केला.

Q. No. 38 to 40 : Read the following passage carefully and answer the given questions.

B.R. Ambedkar strongly disagreed with Gandhi's celebration of village life and morals. He considered the idea of a village republic as one based on undemocratic values. He said, "What is a village a sink of localism, a den of ignorance, narrow mindedness and communalism". How relevant are Ambedkar's observations today ? As relevant as they were in the late 1940's. Even now, close to 67 percent of India's population live in villages. In 2000, about two-thirds of rural Dalits were landless or near-landless and close to half depended on farm labour for their livelihood including in Left-ruled States. Much of the minimalistic land reforms in many States of India ended up providing land to the tiller and not to the labourer, which meant that the Sudra castes became the powerful, landowning castes in rural India.

The dependence on landowning castes for survival makes the Dalit assertion for freedom and dignity difficult. Voilence against dalits that includes cutting off their noses or hands for transgressing caste norms is, therefore, nothing unusual. Ambedkar's cautioning against rural morality, however, is not merely relevant for Dalits.

Our village culture and Values are intrinsically linked to a control of land and agriculture. Land in present times has turned out to be a major economic resource it gives access to institutional credit, subsidies on fertilizers, power, farm equipment and almost institutionalized, decadal loan waivers. Some numerically powerful landowning castes also enroll themselves as Below Poverty Line (BPL) Families. Land, thus, is a key form of private property that yields persistent rent, which is not necessarily based on its actual merit and which is, of course, not taxed. Above all land signifies power how much dowry one gets in villages mostly depends on the extent of land the groom's family controls. The cultural value attached to lands and its patrilineal ownership has turned daughters into bad debts.

38. Which of the following arguments support Ambedkar's idea that a village republic is based on undemocratic values?

a. Most rural Dalits are landless or near-Landless.
b. Villages are embedded with narrow mindedness and communalism.
c. Dalits are ignorant about their freedoms.
d. Voilence against Dalits is quite common in villages

Select the correct answer using the codes gives below :

(1) a, b, c and d (2) a, b and d only (3) a and d only (4) b and c only

---

39. Which of the following inferences can be drawn from the passage ?

(1) Ambedkar's cautioning against rural morality is not relevant for Dalits.
(2) Cultural values attached to land leads to female foeticide.
(3) Land is an economics as well as cultural resource, transforming into a source of power.
(4) Land signifies power as the latter is essentially associated with the dowry that a groom will get.

---

40. According to the passage, what advantages 'land' provides to the landowning community ?

a. Land is an economic resource as it generates rent.
b. Land provides access to institutional credit and farm loan waivers.
c. Land enables landowning community to have power over women.
d. Land is not taxed.

Select the correct answer from the codes given below :

(1) b only (2) a, b and d only (3) a and d only (4) a, b, c and d

---

Q. No. 41 to 43 : Read the following passage carefully and answer the given questions.

It is the duty of all patriotic people, including the media, to help society during the current period of transition from a feudal agricultural society to a modern industrial one. The media has a very important role to play in this phase as it deals with ideas, not commodities. By its very nature, therefore, the media cannot operate like an ordinary business enterprise. The foremost role of the media is to provide information to the people about what is happening in the country and the world. The second but equally important role is to give leadership to the people in the realm of ideas.

In both these roles the Indian media, it must be said with considerable regret, has largely failed. Europe's transition from the 16th to the 19th centuries was marked by turbulence, turmoil, revolutions, wars, chaos, social churning and intellectual ferment.

It was only after passing through this fire that modern society emerged in Europe. India is presently going through this fire. We are passing through a very painful and turbulent period in our history, which I guess will last another 20 years or so. Historically, the print media emerged in Europe as an organ of the people against feudal oppression. The established organs of state power were in the hands of the feudal despotic authorities (the king, aristocrats, etc.). Hence the people has to create new organs which could represent them.

Hence the print media acquired the appellation of "fourth estate". In Europe and America, it represented the voice of the future, in contrast to the established feudal organs which wanted to preserve the status quo. The media thus played an important role in transforming feudal Europe to modern Europe by giving leadership to the people in the realm of ideas.

41. What is the main theme of the passage ?

(1) Media has played an important role in transforming feudal Europe to modern Europe.
(2) Media has to provide leadership and ideas for transforming India.
(3) Media cannot operate like ordinary business as it deals with ideas not commodities.
(4) Foremost function of media is to provide information as to what is happening in the country.

---

42. Why has the author called media as the fourth estate ?
(1) Media played an important role in giving leadership to the people in the realm of ideas.
(2) It represented the voice of the future.
(3) Media awakens patriotism among people.
(4) It was created by the people as a new organ which could represent them.

43. According to the author, when can a modern society emerge in India ?
(1) It can emerge after passing through a phase of turbulence, turmoil, revolutions, wars, chaos, social churning and intellectual ferment
(2) It will only emerge after a period of 20 years.
(3) It will emerge when the media starts giving leadership to the people in the realm of ideas.
(4) It is very unlikely to occur in India as the media has failed.

४४. B,D,H,K,P,R आणि T हे सात मित्र X,Y,Z, या तीन व्यवस्थापन कॉलेजमध्ये शिकत होते. त्यातील प्रत्येकाने विपणन, वित्त आणि पर्सोनल या तीन विषयापैकी एक विषय मुख्य म्हणून निवडला होता. कमीत कमी दोघांकडे एक मुख्य विषय आहे. कोणत्याही दोन व्यक्ती एकच मुख्य विषय आणि एकच कॉलेज अशा जोडीत नाहीत.

Y या कॉलेजमधील विपणन तज्ज्ञ सर्वात जास्त कमाई करतो. D हा Z कॉलेजमधील 'पर्सोनल' तज्ज्ञ आहे आणि तो B आणि K पेक्षा जास्त कमाई करतो. H हा X कॉलेजमधील विपणन तज्ज्ञ असून तो P आणि T पेक्षा कमी कमावतो. R हा Z या कॉलेजमध्ये वित्त विषयात तज्ज्ञ झाला आहे. तो D पेक्षा जास्त आणि H पेक्षा कमी पैसे कमावतो. T हा X कॉलेजमधून वित्ता तज्ज्ञ बनला आहे. K हा पर्सोनल तज्ज्ञ Y कॉलेजमध्ये शिकलेला एकमेव वित्त तज्ज्ञ आहे.

प्रश्न :– खालीलपैकी कॉलेज–व्यक्ती–तज्ज्ञ यांची कोणती जोडी चुकीची आहे ?

१) X – K - पर्सोनल २) X – H - विपणन ३) Y – B – वित्त ४) यापैकी नाही

४५. सात तज्ज्ञ डॉक्टर A, B, C, D, E, F, आणि G हे एका पॉलिक्लिनिकला आठवड्यातील चा दिवस भेट देतात. जसे मंगळवार, बुधवार, शुक्रवार आणि शनिवार. एका दिवशी कमीत कमी एक आणि जास्तीत जास्त दोन डॉक्टर हॉस्पिटलला भेट देतात. प्रत्येक जण वेगवेगळ्या विषयाच तज्ज्ञ आहे. नाक–कान–घसा, हाडरोग तज्ज्ञ, बालरोग तज्ज्ञ, मज्जाविकार तज्ज्ञ, नेत्ररोग तज्ज्ञ, 'क्ष'–किरण तज्ज्ञ आणि स्त्री रोग तज्ज्ञ. D हा 'क्ष'–किराण तज्ज्ञाबरोबर शुक्रवारी भेट देतो. बालरोगतज्ज्ञ शनिवारी भेट देत नाहीत आणि E आणि G यांच्यासोबतही येत नाहीत. स्त्री रोगतज्ज्ञ F हे मंगळवारी एकटेच भेट देतात. B हे बुधवारी भेट देतात आणि ते बालरोगतज्ज्ञ नाहीत. C बुधवारी भेट देतात. G हा 'क्ष'–किरण तज्ज्ञ नाही. बालरोगतज्ज्ञ नाक–कान–घसा तज्ज्ञाबरोबर भेट देतात. मज्जाविकार तज्ज्ञ शुक्रवारी भेट देतात. A हा हाडरोग तज्ज्ञ किंवा 'क्ष'–किरण तज्ज्ञ नाही.

प्रश्न :– खालीलपैकी कोणत्या दिवशी हाडरोगतज्ज्ञ आणि नेत्ररोगतज्ज्ञ भेट देतात ?

१) बुधवारी २) शुक्रवारी ३) शनिवारी ४) अपूर्ण माहिती

४६. खालील दिलेल्या माहितीच्या आधारे प्रश्नांची उत्तरे द्या.
अ) A,B,C,D,E, आणि F कुटुंबाचे सदस्य आहेत.
ब) यांमध्ये एक डॉक्टर, वकिल, एक इंजिनिअर, दोन विद्यार्थी आणि एकजन हाऊस वाईफ आहे.
क) या कुटुंबामध्ये दोन विवाहित जोडपे आहे.
ड) F जे डॉक्टर आहेत. ते E चे वडिल आहेत.
इ) A ही विद्यार्थी आहे व तिचे पती हे वकिल नाहीत.
फ) B ही D ची आजी आहे आणि ती हाऊस वाईफ आहे.
ग) C हे A चे सासरे आहेत आणि इंजिनिअर आहेत.
घ) D ही E ची बहीण आहे.
E हे B शी कशाप्रकारे संबंधीत आहेत ?

१) नातू २) नात ३) नात किंवा नातू ४) जावई

४७. खालील चिन्हाच्या जागी योग्य संख्या निवडा.

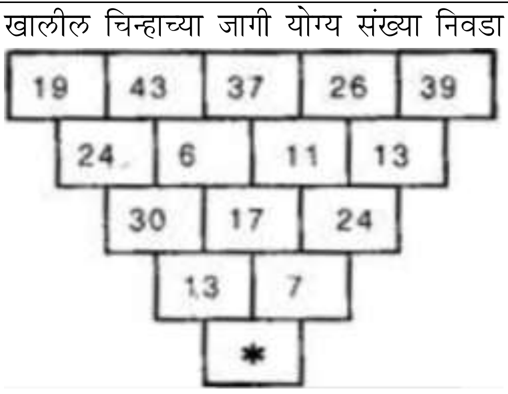

१) १८ २) २० ३) ६ ४) १६

४८. खालील उदाहरणांमध्ये @,δ,*,$ आणि % या प्रतिकांचा उपयोग खालील अर्थासाठी वापरण्यात आलेली आहेत.

PδQ चा अर्थ आहे. P हा Q पेक्षा लहान नाही.

P*Q चा अर्थ आहे. P हा Q पेक्षा मोठा नाही.

P%Q चा अर्थ आहे, P हा Q पेक्षा मोठा नाही आणि Q एवढा नाही.

P$Q चा अर्थ आहे, P हा Q पेक्षा लहान नाही आणि Q एवढा नाही.

P@Q चा अर्थ आहे, P हा Q पेक्षा मोठाही नाही किंवा Q पेक्षा नहानही नाही.

दिलेल्या विधानांना सत्य मानून, त्यावरून काढलेले तीन निष्कर्ष I, II, III पैकी निश्चितपणे कोणता /कोणते सत्य आहे / आहेत ते शोधून त्यानुसार योग्य पर्याय निवडा.

विधान : B%N, NδF, F*H

निष्कर्ष : I) H$N II) F%B III) B%H

पर्याय :

१) I व II सत्य आहेत. २) II व III सत्य आहेत.

३) I व III सत्य आहेत ४) एकही सत्य नाही.

---

४९. खालील दिलेल्या माहितीच्या आधारे प्रश्नांची योग्य उत्तरे द्या.

Input :	15	17	35	7	23	11
Step I :	16	15	38	3	28	5
Step II :	3	5	15	16	28	38
Step III:	9	15	45	48	84	114
Step IV:	9	6	9	12	12	6
Step V :	6	6	9	9	12	12

याप्रमाणेच पुढे तुम्ही दिलेल्या मांडणीचा अभ्यास करून पुढे दिलेल्या प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

प्रश्न :– एका Input ची Step IV जर ३ १२ १५ ९ ९ ६ ही असेल तर Step I कोणती असेल ?

१) ९ १८ ३६ ५६ ७९ २३ २) १० १५ १८ २३ ४६ ८५

३) १ ७ ५१ ६३ ८१ २५ ४) २१ ९ ५५ ३५ ५६ २८

---

५०. जर Social Responsibility हा शब्द T4D31MS2TQ40T2C3M2UZ असा लिहिला तर, O1U34O1MOU2HS1U34O या संकेतासाठी कोणता शब्द वापराल?

१) National Communication २) Communal Intergration

३) National Integration ४) National Approbation

---

५१. खालील आकृतीचे आरशातील प्रतिमा कोणती ते ओळखा.

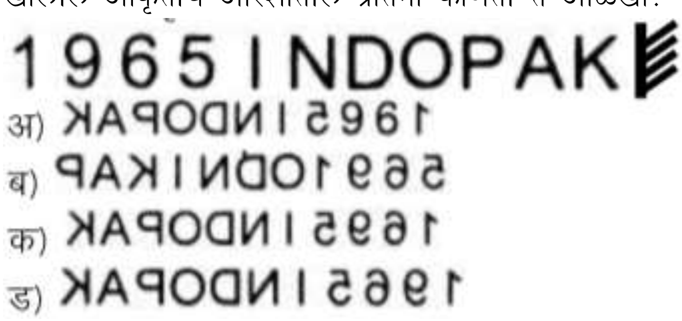

खालील आकृती लक्षात घ्या. इतिहास, भूगोल, विज्ञान, गणित निवडणाऱ्या विद्यार्थी दर्शविलेले आहेत.

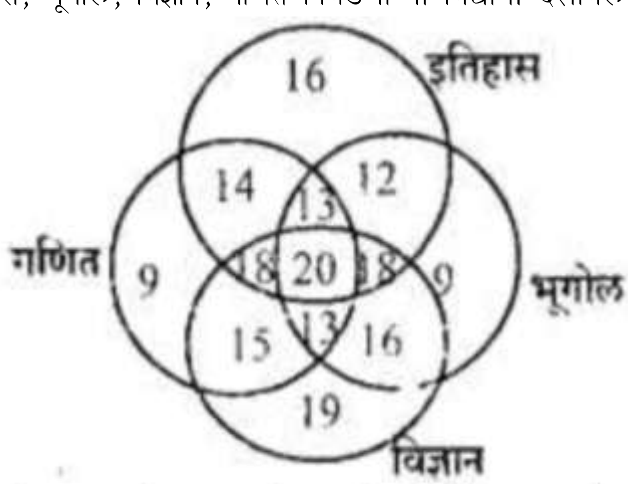

५२. इतिहास किंवा गणित किंवा विज्ञान घेतलेले एकूण विद्यार्थी किती ?

१) १८३ २) १९० ३) ४२४ ४) ४३०

---

५३. एका लोकसभा मतदार संघातील उमेदवारांची संख्या ३ होती. त्या मतदार संघात ४ × १०^{५} इतकी मतदार संख्या होती. त्या केंद्रात १०० टक्के मतदान झाले. त्यातील १०^{४} मतपत्रिका बाद झाल्या. विजयी उमेदवारास मुळ मतदारांच्या ४०% मते मिळाली तर इतर दोन उमेदवारांना किती मते मिळाली ?

१) २३००० २) २३०००० ३) ५०००० ४) १००००

५४. A÷B म्हणजे A हा B चा भाऊ आहे.
A X B म्हणजे A ही B ची पत्नी आहे.
A – B म्हणजे A ही B ची बहीण आहे.
A + B म्हणजे A हे B चे वडील आहेत.
पुढीलपैकी कोणत्या पर्यायामध्ये Y ही P ची आई आहे.
१) Y × E + J – P २) E × Y + J – P ३) Y ÷ E + J – P ४) E ÷ Y + J – P

---

५५. प्रश्नचिन्हाच्या जागी योग्य संख्या निवडा.

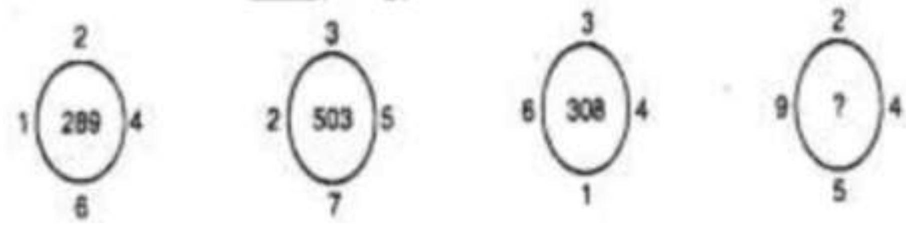

१) ९३८ २) ११३४ ३) ८३६ ४) ९२६

---

५६. गाळलेल्या जागा भरा.

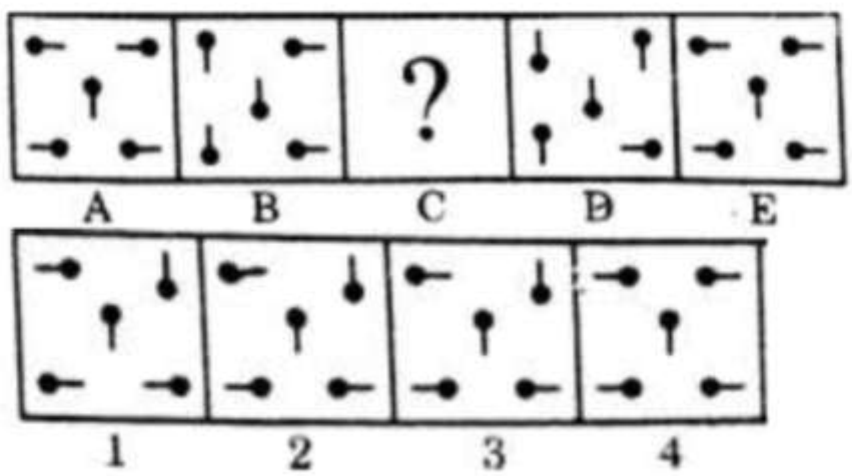

स्तंभ । मध्ये काही शब्द दिलेले आहेत. स्तंभ ।। मध्ये, स्तंभ । मधील शब्दांचे संकेत दिलेले आहेत. संकेतांचा क्रम हा शब्दांच्या क्रमानुसारच असेल, असे नाही. शिवाय संकेतांमधील अक्षरे आपसात विस्कळीत केलेली आहेत. भाषेतील संकेत ओळखा व दिलेल्या शब्दाचा संकेत, त्यातील अक्षरांच्या क्रमानुसार दिलेल्या पर्यायांमधून निवडा.

स्तंभ ।	स्तंभ ।।
CHIEF	knqwy
NIGHT	akwjh
THIRD	kvhwg
MONEY	njumz
WOMAN	zcjms
BASIC	dtwsq
HENRY	jvunk
BASED	gstnd
PSYCO	qutzb
TOWEL	nzche
FALSE	ynest
DOWRY	evguz
STOCK	tpqhz
TRAIN	swhyj

57. DIGEST
1) kwghqv 2) angwhy 3) aknthj 4) gonqwt

---

58. aabba, abbaa, bbaaa, ______.
1) baaab 2) abbab 3) ababa 4) abaab

---

५९. A@B म्हणजे B हा A च्या पूर्वेस ३ किमी अंतरावर आहे. E$F म्हणजे E हा F च्या पश्चिमेस ३ किमी अंतरावर आहे. D&C म्हणजे C हा D च्या पूर्वेस ३ किमी अंतरावर आहे. B*C म्हणजे B हा C च्या उत्तरेस ८ किमी अंतरावर आहे. D%E म्हणजे E हा D च्या दक्षिणेस ४ किमी अंतरावर आहे. वरील माहतीच्या आधारे B हा F च्या कोणत्या दिशेला व किती अंतराव आहे ?
१) उत्तर, ८ किमी २) दक्षिण, १२ किमी ३) उत्तर, १२ किमी ४) पश्चिम, १२ किमी

६०. एका टेबलावर ५ विषयाची पुस्तके एकावर एक ठेवली आहेत. मराठीचे पुस्तक गणिताच्या पुस्तकावर आहे. इंग्रजीचे पुस्तक हिंदीच्या पुस्तकाच्या खाली आहे. हिंदीच्या पुस्तकावर गणिताचे पुस्तक आहे. विज्ञानचे पुस्तक इंग्रजीच्या पुस्तकाच्या खाली आहे. सगळयात खाली कोणत्या विषयाचे पुस्तक आहे ?

१) मराठी २) इंग्रजी ३) विज्ञान ४) गणित

चौकट । (Matrix I)

	0	1	2	3	4
0	M	O	R	A	L
1	O	R	A	L	M
2	R	A	L	M	O
3	A	L	M	O	R
4	L	M	O	R	A

चौकट ।। (Matrix II)

	5	6	7	8	9
5	Q	U	I	E	T
6	U	I	E	T	Q
7	I	E	T	Q	U
8	E	T	Q	U	I
9	T	Q	U	I	E

61. RETAIL

1) 20, 85, 77, 21, 57, 13 2) 77, 21, 20, 85, 57, 13

3) 20, 77, 85, 21, 13, 57 3) 77, 85, 21, 13, 57, 20

---

६२. जर $x = \frac{9}{4}z, z = \frac{4}{17}y$ तर $x:y:z$ यांचे प्रमाण काढा.

१) ९ : १६ : ४ २) ९ : १४ : ५

३) ९ : १८ : ४ ४) ९ : १७ : ४

---

६३. दोन घड्याळे आहेत जी रविवारी दुपारी १२ वा. बरोबर वेळेनुसार लावलेली आहेत. पहिले घडयाळ प्रत्येक तासाला १ मिनिटे पुढे जाते आणि दुसरे घड्याळ प्रत्येक तासाला दीड मिनिटे मागे राहते. दोन घड्याळामध्ये दोन तासाचे अंतर केव्हा पडेल?

१) सोमवारी रात्री ९:०० वाजता २) मंगळवारी रात्री १२:०० वाजता

३) सोमवारी संध्याकाळी ६:०० वाजता ४) मंगळवारी सकाळी ६:००

---

६४. साबण उत्पादनाच्या एका सर्वेक्षणात एक विचारलेल्या लोकामध्ये ७८% लोकांनी कमीत कमी एका उत्पादनाला पसंती सांगितली (A, B, C हे उत्पादन आहेत.) ५०% लोकांनी A ला पसंती दिली. ३०% लोकांनी B ला आणि २०% लोकांनी C ला पसंती दिली. ५% लोक असे होते ज्यांनी तिन्हीला पसंती दिली. तर किती टक्के लोकांनी एका पेक्षा जास्त उत्पादनाला पसंती दिली ?

१) १० २) १२ ३) १४ ४) २२

खालील कोष्टकातील माहितीचा काळजीपूर्वक अभ्यास करून त्याखालील प्रश्न सोडवा :

खालील कोष्टकात ० ते ९ अंक त्यांचे कोड आणि त्याखाली काही अपवाद दिलेले आहेत:

अंक	३	८	०	७	४	६	९	२	५	१
कोड (संकेत)	H	$	R	A	M	%	L	K	E	@

अपवाद । : जर अंकांची सुरूवात आणि शेवट शून्येतर (Non-Zero) विषम अंकाने होत असेल, तर पहिले व दुसरे अंक अनुक्रमे Y व # असे कोडबद्ध करावे.

अपवाद ।। : जर पहिले आणि शेवटचे अंक सम असतील (शुन्यासह), तर पहिले आणि शेवटचे अक्षर अनुक्रमे β व × ने कोडबद्ध करावे.

६५. ७६४९८१ चा कोड असेल ?

१) A%ML$@ २) Y%ML$@ ३) Y%ML$# ४) A%ML$#

---

६६. □ या जागी काय येईल ?

१) Y २) R ३) S ४) T

या प्रश्नांची उत्तरे आकृतीवरून द्या. शेजारील आकृतीत महिला व पुरूष खेळाडू आहेत.

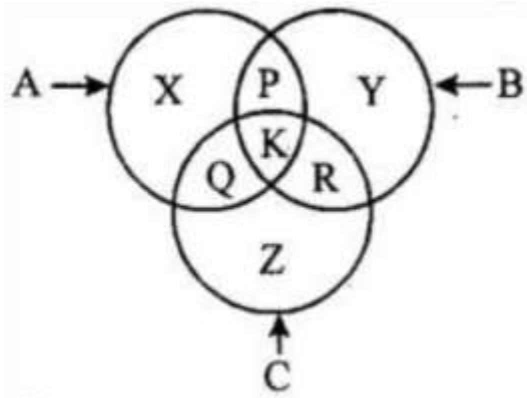

वर्तुळ A : फक्त पुरूष खेळाडू
वर्तुळ B : बॅडमिंटन खेळाडू
वर्तुळ C : बुद्धिबळ खेळाडू
वरील माहितीवरून पुढील प्रश्नांची उत्तरे द्या.

६७. पुढीलपैकी कोणते विधान सत्य आहे ?
१) सर्व पुरूष खेळाडू बॅडमिंटन किंवा बुद्धिबळ खेळतात.
२) बॅडमिंटन खेळणाऱ्यांपैकी एकही खेळाडू बुद्धिबळ खेळत नाही.
३) बॅडमिंटन व बुद्धिबळ हे दोन्ही खेळ खेळणारा एकही पुरूष नाही.
४) सर्व महिला बॅडमिंटन किंवा बुद्धिबळ किंवा दोन्ही खेळ खेळतात.

---

६८. समान आकारमानाचे दोन ग्लासेस अनुक्रमे $\frac{1}{3}$ व $\frac{1}{4}$ दुधाने भरलेले आहेत. त्यानंतर ते दोन्ही ग्लास पूर्ण भरेपर्यंत त्यात पाणी ओतण्यात आले आणि त्यानंतर त्या दोन्ही ग्लासेस मधील द्रव एका भांडयात एकत्रित (Mix) करण्यात आला. तर त्या भाड्यातील दूध व पाण्याचे प्रमाण काय असेल ?
१) ७ : १७ २) १ : ३ ३) ९ : २१ ४) ११ : २३

---

६९. २ माणसे, ३ स्त्रिया, ४ मुली आणि ५ मुले यांमधुन किती वेगवेगळया प्रकारे ३ व्यक्तींचा गट तयार केला जाऊ शकतो? (मुलगा आणि मुलगी हे एका गटात एकत्र नसतील)
१) 14_{C_3} २) १६८ ३) २०४ ४) वरीलपैकी एकही नाही

---

७०. सहा घंटा सुरूवातीला एकत्र वाजतात आणि अनुक्रमे २, ४, ६, ८, १० आणि १२ सेकंदात वाजतात. ३० मिनिटांमध्ये त्या किती वेळा एकत्र वाजतील ?
१) ४ २) १० ३) १५ ४) १६

---

७१. आदित्यचा खर्च आणि बचत यांचे गुणोत्तर ३:२ असे आहे. त्याची मिळकत १०% ने वाढते तर त्याचा खर्च १२% ने वाढतो. तर त्याची बचत किती टक्क्यांनी वाढते ?
१) ५% २) ७% ३) १०% ४) १२%

---

७२. एका दुकानदाराने ६ गोळया ५ रूपयांना आणल्या व ५ गोळया ६ रूपयांना विकल्या तर या व्यवहारात किती नफा झाला?
१) ३०% २) ३३.३३% ३) ३५% ४) ४४%

---

७३. श्यामने बाबूरावकडून द.सा.द.शे. २०% व्याज चक्रवाढ पद्धतीने एक विशिष्ट रक्कम घेतली. ती त्याने दोन वर्षात दोन हप्त्यांमध्ये, प्रत्येकी १४४०, परत केली तर त्याने किती रक्कम घेतली होती ?
१) २१५० २) २२०० ३) २४०० ४) यापैकी नाही.

---

७४. दोन अंक अशा पद्धतीने आहेत की, त्यांच्यातील फरक, त्यांच्यातील बेरीज गुणाकार हे १:७:२४ या प्रमाणात येतात. तर त्या अंकांचा गुणाकार किती असेल ?
१) ८४ २) ४८ ३) ७२ ४) ४२

---

७५. पहिल्या १५० विषम संख्यांची सरासरी काढा.
१) १५१.५ २) १५० ३) १५०.५ ४) १५१

---

७६. तुम्ही काम करीत असलेल्या कंपनीतील तुमच्या एका सहकाऱ्याचा अपघात झाल्याने तो ज्या प्रकल्पावर काम करीत होता ते काम तो आता करू शकणार नाही. तुमचे व त्याचे वैयक्तिक संबंध फारसे चांगले नाहीत. तुमच्या वरिष्ठ मॅनेजरने तुम्हाला बोलावून तुम्ही ही जादा जबाबदारी घ्यावी असे सूचविले आहे. यामुळे तुमच्या कामाचा भार वाढणार असून जबाबदाऱ्याही वाढणार आहेत. तुमच्या मॅनेजरला तुम्ही कसा प्रतिसाद द्याल?

अ. त्यांना सांगाल की मला आव्हाने स्वीकारायला आवडते आणि म्हणून मी हे जास्तीचे काम करायला तयार आहे.

ब. त्यांना सांगाल की मी ही जास्तीची जबाबदारी स्वीकारीन, जर मला कंपनी जादा मोबदला देणार असेल जर.

क. तुम्ही स्वत: हे स्वीकारण्याऐवजी तुम्ही दुसऱ्या कुणा सहकाऱ्याला हे काम द्यावे असे सूचवून आपल्यावरची जबाबदारी टाळाल.

ड. तुम्ही हे काम नाकाराल व कंपनीने यासाठी नवीन व्यक्तिची निवड करावी असे सूचवाल.

१. अ　　२. ब　　३. क　　४. ड

---

७७. एक रेल्वे तिकीट निरीक्षक म्हणून तुम्ही एका व्यक्तिला रेल्वेत विनातिकीट प्रवास करताना पकडले आहे. त्या प्रवाशाचे असे म्हणणे आहे की, गाडीत प्रवेश करताना खूप गर्दी होती आणि तेव्हा त्याच्या खिशातील पाकीट कोणीतरी चोरले. त्या पाकिटात त्याचे प्रवासाचे तिकीट होते. अशावेळी तुम्ही कोणत्या क्रमाने त्याच्यावर कार्यवाही कराल?

अ. त्याला नियमाप्रमाणे दंड करून पुढील प्रवासाचे तिकीटाचे पैसे भरायला सांगाल.

ब. पुढील स्टेशन येताच त्या प्रवाशाला तुम्ही पोलिसांच्या ताब्यात देऊन टाकाल.

क. त्याच्या एखाद्या नातेवाईक अगर मित्राला फोन करून पुढील स्टेशनवर पैशांची सोय करण्यास सांगाल.

ड. हा प्रवासी चांगल्या घरातला आहे असे समजल्याने त्याच्या दंडाची रक्कम स्वत:च्या खिशातून भराल व त्याच्या ठिकाणी पोहोचल्यावर त्याला आपली रक्कम परत देण्यास सांगाल.

१. क, ड, अ, ब　　२. क, ब, अ, ड　　३. ड, क, ब, अ　　४. अ, ब, क, ड

---

७८. तुम्हाला एका बहुदेशीय कंपनीत मॅनेजर म्हणून तुमच्या गुणवत्तेच्या आधारे नेमले आहे. त्या ठिकाणी तुमच्यापेक्षा ज्येष्ठ अधिकारीही ते अनेक वर्षे या कंपनीत काम करीत असल्याने या पदाची अपेक्षा करीत होते. ते तुम्हाला सहकार्य करीत नाहीत आणि तुम्ही सांगितल्यानुसार काम करीत नाहीत असे तुमच्या लक्षात आले. अशावेळी तुमच्या बाजुने परिस्थिती बदलण्यासाठी तुम्ही खालीलपैकी कोणत्या गोष्टी कोणत्या क्रमाने कराल?

अ. स्वत:च्या कामावर लक्ष केंद्रित करणे, अन्य काय करताहेत याकडे दुर्लक्ष करणे.

ब. तुमच्या सहकार्यांना हे पटवून द्या की तुम्ही सांगितल्याप्रमाणे केल्याने कंपनीचे व पर्यायाने सर्व नोकरांचे हित साधले जाईल.

क. तुमच्या विरोधकांमधील काही लोकांना बोलावून त्यांनी तुम्हाला सहकार्य केले तर पुढील काळात त्यांना पदोन्नती मी मिळवून देईन असे सांगणे.

ड. तुमच्या कंपनीच्या वरिष्ठांना अशा लोकांबाबत तक्रार करणे व त्यांना लेखी खुलासा करण्यास सांगणे.

पर्यायी उत्तरे:

१. ड, क, ब, अ　　२. ब, क, ड, अ　　३. क, ड, ब, अ　　४. अ, ड, क, ब

---

७९. एका मोठ्या नदीवरील पूल कोसळल्याने काही खेडी प्रगत औद्योगिक क्षेत्र असलेल्या मुख्य शहरापासून तुटली आहेत. काही लोक छोट्या होड्या वापरून नदीच्या पलीकडे जाण्याचा प्रयत्न करीत असले तरी अशा होड्यांची संख्या फारच कमी आहे. तशात काही दिवस सतत पडलेल्या पावसामुळे नदीच्या पाण्याची पातळी धोक्याच्या पातळीपेक्षा वर मोठा तुटवडा निर्माण झाला आहे. एक प्रशासकीय अधिकारी म्हणून तुम्ही आवश्यकतेनुसार खालील गोष्टी कोणत्या क्रमाने कराल?

अ. संरक्षण दलाला बोलावून तात्पुरता पूल बांधण्यास सांगणे.

ब. जवळपासच्या इतर ठिकाणांवरून जादा होड्या मागवून घेणे.

क. हेलिकॉप्टर बोलावून त्यातून गरजेच्या वस्तुंचा पुरवठा करणे.

ड. सार्वजनिक बांधकाम खात्याला नदीवर नवा पूल बांधण्यास कळविणे.

१. अ, ब, क, ड　　२. ब, अ, क, ड　　३. क, ब, अ, ड　　४. क, ड, अ, ब

---

८०. तुमच्या मित्राचा अपघात झाल्याचे कळल्याबरोबर तुम्ही त्वरित तुमच्या दुचाकीवरून त्याच्याकडे जाण्यास घाईघाईने निघाला, तेव्हा तुम्ही हेल्मेट व वाहन परवाना घ्यायला विसरला. रस्त्यात एके ठिकाणी वाहतूक पोलिसांनी तुम्हाला त्याबद्दल अडविले. अशा वेळी तुम्ही काय कराल?

अ. काहीतरी लाच देऊन तुम्ही तेथून निघून जाल.

ब. तुम्ही ज्या परिस्थितीत निघाला तो प्रामाणिकपणे सांगून तुम्ही तुम्हाला सोडून देण्यासाठी पोलिसांना विनंती कराल.

क. तुमच्या ओळखीच्या पोलीस अधिकाऱ्यांना फोन करून पोलिसाने तुम्हाला सोडून देण्यासाठी त्यावर दबाव आणाल.

ड. झालेली चूक मान्य करून योग्य तो दंड भरून तुम्ही तुमच्या मित्राकडे जाल.

१. ड २. ब ३. क ४. अ